Bir hakikatin ardından: Cevat Özkaya'yı uğurlarken ölümü ve var olmayı düşünmek

Kadir DURGUN

21 Ekim 2026

https://www.cagdaskocaeli.com.tr/makale/29012616/kadir-durgun/bir-hakikatin-ardindan-cevat-ozkayayi-ugurlarken-olumu-ve-var-olmayi-dusunmek

Hayat, çoğu zaman söylemekten kaçındığımız kelimelerle ve hiç gelmeyeceğini sandığımız bitiş çizgileriyle örülü bir yürüyüştür. Fikir, yayıncılık ve sivil toplum dünyamızın mümtaz isimlerinden, yakından tanıdığımız ve saygı duyduğumuz Cevat Özkaya ağabeyimizi ebediyete uğurladık.

Onu toprağa verirken yalnızca bir dostu, bir fikir insanını değil, toplumun görünmeyen sütunlarından birini de o bereketli ve hüzünlü toprağa emanet ettik. Ardından zihnimizde kadim sorular yeniden yankılandı: Ölüm nedir? Varlık nerede nihayete erer? Bir insanın ardından eksilen şey, gerçekte nedir?

Epikuros'un ünlü paradoksunda ifade ettiği gibi: "Biz varsak ölüm yoktur, ölüm varsa biz yokuz." Bu düşünceye göre insan, kendi ölümünü yaşarken tecrübe edemez; onu ancak başkalarının, özellikle de sevdiği ve gönlüne dokunan insanların aramızdan ayrılışı üzerinden anlamaya çalışır. Başkasının ölümü, bir bakıma kendi faniliğimizle yüzleştiğimiz aynadır.

İnsan, var olduğu günden beri hem bilginin sınırlarını hem de varlığın gayesini anlamaya çalışmıştır. Epistemoloji bilginin imkânlarını ve sınırlarını, ontoloji ise varlığın mahiyetini sorgular. Ölüm, bu iki alanın da en çetin meselelerinden biridir. Hayatı duyularımız, aklımız ve tecrübelerimiz aracılığıyla kavrarken ölüm, yaşayan insanın doğrudan tecrübesine kapalı bir sır olarak kalır.

Felsefenin bilinmezliğini sorguladığı ölüm, İslam metafiziğinde yalnızca bir son değil, yeni bir varoluş evresine geçiş olarak değerlendirilir. Kur'an-ı Kerim'de, "O, hanginizin daha güzel amel işleyeceğini sınamak için ölümü ve hayatı yaratmıştır." (Mülk, 67/2) buyrulur. Ayetin işaret ettiği hakikat, hayatın ve ölümün birbirinden kopuk iki olgu olmadığını; insanın varoluşunu, sorumluluğunu ve amellerini birlikte anlamlandırdığını gösterir.

Heidegger insanın varoluşunu ölüm bilinci üzerinden ele alırken İslam düşüncesi, dünya hayatını bir imtihan ve ahiret yolculuğunun başlangıcı olarak görür. İnsanı diğer varlıklardan ayıran özelliklerden biri de ölümlü olduğunu bilmesi ve yaptıklarından sorumlu tutulacağına inanmasıdır. Bu bilinç, hayatı yalnızca yaşanıp tüketilecek bir zaman dilimi olmaktan çıkarır; onu anlam, sorumluluk ve emekle örülmesi gereken bir yolculuğa dönüştürür.

Cevat Özkaya ağabeyimiz, bu yolculukta salih amel ve ihsan anlayışını hayatına yansıtmaya çalışan bir insandı. Yayıncılığıyla, fikrî çabalarıyla ve sivil toplum alanındaki gayretleriyle düşünce hayatımıza katkıda bulundu. Onun ömrü, takvim yapraklarının birer birer tükenişinden ibaret değildi. O, zamana fikirle, emekle ve ilkeli bir duruşla iz bırakmaya çalıştı.

İslam düşünce geleneğinde âlimin ölümünün, âlemin ölümüyle eşleştirilmesi, ilmin ve irfanın insan hayatındaki yerini anlatan çarpıcı bir perspektiftir. Çünkü bir insan aramızdan ayrıldığında yalnızca bir beden eksilmez; onunla birlikte bir dünya görüşü, birikim, hatıralar ve kendine özgü bir bakış da ortak hayatımızdan çekilir.

Gazâlî'den Levinas'a uzanan farklı düşünce geleneklerinde insanın ahlaki sorumluluğu ve başkalarıyla ilişkisi önemli bir yer tutar. Cevat Özkaya'nın şahsiyeti de bir kitaba dokunuşundaki titizlikte, bir fikri savunurken gözlerinde beliren samimi ışıltıda ve sivil toplumun çetin yollarında sergilediği ilkeli duruşta kendini gösteriyordu.

Onun gibi adanmış insanların ardından duyduğumuz hüzün, yalnızca kişisel bir kaybın değil, ortak düşünce ve irfan dünyamızdaki eksilmenin de ifadesidir. Fikir insanları konuşarak, tartışarak ve üreterek birbirlerini besler; düşünce dünyasını birlikte zenginleştirirler. Bu halkalardan birinin kopması, bütün zincirde hissedilir. Fakat geride bırakılan fikirlerin, eserlerin ve insanlara dokunan emeklerin etkisi, sahibinin ömrünü aşarak yaşamayı sürdürebilir.

İnsan, böyle zamanlarda şu soruyu sormadan edemiyor: Ölüm bir yok oluş mudur, yoksa asıl vatana dönüş mü? Tasavvufta, özellikle Mevlânâ'nın düşüncesinde ölüm, Sevgili'ye kavuşma olarak yorumlanır. Mevlânâ'nın vefatını anlatmak için kullanılan "Şeb-i Arûs", yani düğün gecesi, bu anlayışın en çarpıcı ifadelerinden biridir. Sevdiğimiz bir ağabeyi, bir dostu toprağa verirken dünya hayatının geçiciliğini hatırlar; inanan insan için ölümün yeni bir hayatın kapısı olduğu inancına sığınırız.

Cevat Özkaya'nın ardından duyduğumuz derin hüzün, onun hayatımızdaki yerinin ve hatırasının kıymetini gösteriyor. Geride kederli ama minnettar gönüller bırakmak, hayırla yâd edilmek ve insanların hafızasında güzel bir iz taşımak, faniliğe karşı verilebilecek en anlamlı cevaplardan biridir. İnsanlara fayda sağlayan eserler ve hayırlı işler, İslam geleneğindeki sadaka-i cariye anlayışını da hatırlatır: Bazı emekler, sahibinin ömrü sona erse de meyve vermeye devam eder.

Cevat Özkaya ağabeyimiz, bu dünyadaki imtihan yolculuğunu vakur, üretken ve mütevazı bir biçimde tamamladı. Şimdi bize düşen, onun ardından yalnızca kederlenmek değil; yaşatmaya çalıştığı değerleri, fikrî mirasını ve insanlarla kurduğu gönül bağını anlamak ve bu mirasa sahip çıkmaktır.

Rabbim kendisine rahmetiyle muamele etsin, mekânını cennet, makamını âli eylesin. Fikrinin, samimiyetinin ve dostluğunun aziz hatırası zihinlerimizde ve kalplerimizde yaşamaya devam edecek.

Çıkardığımız ders şudur: Hakikat uğruna verilen emek, yetişmesine katkıda bulunulan insanlar ve gönüllerde bırakılan izler, ömrümüzü aşarak dalga dalga yaşamayı ve yaşatmayı sürdürür.